

BÖLÜM 10

ÇOCUKLUK ÇAĞI DİYABETİ

Zeynep TEMEL MERT¹

Giriş

Diabetes Mellitus (DM) çocukluk döneminde sık karşılaşılan kronik hastalıklardan birisidir ve giderek artan sıklıkta çocuk ve ergen bu durumdan etkilenmektedir (1). DM, fiziksel bir hastalık olmasının yanı sıra psikolojik ve sosyal boyutları da olan bir durumdur. Bu nedenle tanı alan DM'li çocuk ve ailelerinin hemşirelik bakım sürecinde bütün yönleri ile ele alınması hastalığa uyumunu kolaylaştırabilir. Danışmanlık ve eğitim hizmetinin verilmesi ve hastalığa uyumlarının mümkün olan en kısa sürede sağlanması gerekir (1-4). Çocuk ve ailenin yaşam tarzında ve birçok alanda değişiklik yapmasını zorunlu kılan DM'ye uyum zor olabilmektedir (5). Bu anlamda hemşirelik bakımı büyük önem taşımaktadır ve hemşirelerin yapacağı her türlü uygulama kritik bir öneme sahiptir (3,4).

Diabetes Mellitus

Diabetes Mellitus (DM); pankreasın insülin üretimindeki bozukluk sonucu yüksek kan glukoz düzeyi ile seyreden, yaşam boyu devam eden, zamanla kalp, kan damarları, göz, böbrekler ve sinirlerde hasara yol açabilen kronik metabolik bir hastalıktır (1-5). DSÖ'nün açıkladığı rakamlara göre dünya üzerinde yaklaşık 422 milyon DM hastası bulunmakta ve DM her yıl yaklaşık 1.6 milyon ölüme sebep olmakta ve prevalansı giderek artmaktadır (1).

¹ Öğr. Gör. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Suşehri Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik AD., z.temell@gmail.com

KAYNAKLAR

1. World Health Organization (WHO). *Classification of diabetes mellitus*. <https://www.who.int/publications/i/item/classification-of-diabetesmellitus> www.who.org.tr [Accessed: 03.06.2022]
2. International Diabetes Federation (IDF). *About Diabetes*. <https://idf.org/aboutdiabetes/what-is-diabetes/facts-figures.html> <https://idf.org> [Accessed: 03.06.2022]
3. American Diabetes Association (ADA). <https://www.diabetes.org> [Accessed: 03.06.2022]
4. Hanas R. Type 1 diabetes in children, adolescents and young adults. 7th Edition. Class Publishing; 2019. p. 200-260.
5. Jayakumar RV, Bhavani R, Pavithran VP. Diabetes in children and adolescents, London: Jaypee Brothers Medical Publishers; 2013. p. 120-148.
6. Escobar O, Drash A, Becker DJ. Management of the with type 1 diabetes, In: Lifshitz F (ed.) *Pediatric Endocrinology*; 2018. p. 158-200.
7. Yiğit R, Esenay FI. Pediatri Hemşireliği. In: Conk Z, Başbakkal Z, Bal Yılmaz H, & Bolışık B. (eds) *Pediatri Hemşireliği*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2018. p. 256-302
8. Alemzadeh R, Wyatt DT. Diabetes Mellitus. In: Behrman R.E, Kliegman R.M, Jenson H.B (eds.). *Nelson textbook of pediatrics*. Pennsylvania: Elsevier Saunders; 2019. p. 1947-1972.
9. Corbin KD, Driscoll KA, Pratley RE. et al. Advancing care for type 1 diabetes and obesity network (ACTION). Obesity in type 1 diabetes: pathophysiology, clinical impact, and mechanisms. *Endocrine reviews*. 2018;39(5): 629-663. doi: 10.1210/er.2017-00191
10. Cho N, Shaw JE, Karuranga S. et al. IDF Diabetes Atlas: Global estimates of diabetes prevalence for 2017 and projections for 2045. *Diabetes Research And Clinical Practice*. 2018;138:271-281. doi: 10.1016/j.diabres.2018.02.023
11. <https://diabetesatlas.org/en/sections/demographic-and-geographic-outline.html> [Accessed: 20.06.2022]
12. Beck RW, Connor CG, Mullen DM, et al. The fallacy of average: How using HbA1c alone to assess glycemic control can be misleading. *Diabetes Care*. 2017;40(8):994-999. doi: 10.2337/dc17-0636
13. Aycan Z, Çalışkan D, Garipoğlu M, et al. Diyabet nedir? In: Koza N (ed.) *Çocuk çağı diyabeti eğitimci rehberi*. Yayın: Ankara. 2015.
14. Özbek MN. Tip 1 Diyabette Egzersiz. *Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi*, 2018. p.47-53.
15. Büyükgönenç L, Törüner EK. *Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri. 2017.
16. Jayakumar RV. Definition, Epidemiology, diagnosis and classification of diabetes. In: Jayakumar RV, Bhavani N, Pavithran PV. (ed.) *Diabetes in Children and Adolescents*, 2013. p. 1-9.
17. Akil AAS, Yassin E, Al-Maraghi A et al. Diagnosis and treatment of type 1 diabetes at the dawn of the personalized medicine era. *Journal of Translational Medicine*. 2021;19(1): 1-19. doi: 10.1186/s12967-021-02778-6
18. Regnell SE, Lernmark Å. Early prediction of autoimmune (type 1) diabetes. *Diabetologia*. 2017;60(8):1370-1381. doi: 10.1007/s00125-017-4308-1. Epub 2017 May 26.
19. Rewers M, Stene LC, Norris JM. Tip 1 Diyabet İçin Risk Faktörleri. In: Bethesda MD (ed.) *Amerikada Diyabet*. 3. baskı. Ulusal Diyabet ve Sindirim ve Böbrek Hastalıkları Enstitüsü (ABD); 2018.
20. Chiang JL, Maahs DM, Garvey KC, et al. Type 1 diabetes in children and adolescents: a position statement by the American Diabetes Association. *Diabetes care*. 2018;41(9):2026-2044. doi: 10.2337/dci18-0023

21. Dağdelen S. Tip 1 Diyabet Tedavi ve İzlem Klinik Protokolü, Sağlık Bakanlığı Diyabet Tedavi ve İzlem Protokolleri. 2019.
22. Çavuşoğlu H. Çocuk sağlığı hemşireliği, Ankara: Sistem Ofset; 2017.
23. Bergenstal RM, Gal RL, Connor CG, et al. Racial differences in the relationship of glucose concentrations and hemoglobin A1c levels. *Ann Intern Med.* 2017;167(2):95–102. doi: 10.7326/M16-2596
24. Türk Endokrin ve Metabolizma Derneği, TEMD Diabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı Tedavi ve İzlem Kılavuzu, Ankara. 2021.
25. Young-Hyman D, De Groot M, Hill-Briggs F, et al. Psychosocial care for people with diabetes: a position statement of the American Diabetes Association. *Diabetes Care.* 2016;39(12): 2126-2140.
26. Delahanty LM, Halford BN. The role of diet behaviors in achieving improved glycemic control in intensively treated patients in the Diabetes Control and Complications Trial. *Diabetes Care.* 1993;16:1453–1458. doi: 10.2337/diacare.16.11.1453
27. <https://www.ispad.org> [Accessed: 15.06.2022]
28. Smart CE, Annan F, Higgins LA, et al. ISPAD Clinical Practice Consensus Guidelines 2018: Nutritional management in children and adolescents with diabetes. *Pediatric Diabetes.* 2018;19:136-154. doi: 10.1111/pedi.12738
29. Gandy JW, Madden A. Oxford handbook of nutrition and dietetics. Newyork: Oxford University Press. 2020.
30. Carral F, Gutierrez JV, Ayala M et al. Intense physical activity is associated with better metabolic control in patients with type 1 diabetes. *Diabetes Research and Clinical Practice.* 2013;101: 45-49. doi: 10.1016/j.diabres.2013.04.006
31. Beraki A, Magnuson A, Sarnblad S, et al. Increase in physical activity is associated with lower HbA1c levels in children and adolescents with type 1 diabetes: Results from a crosssectional study based on the Swedish pediatric diabetes quality registry. *Diabetes Research and Clinical Practice.* 2014;105:119–125. doi: 10.1016/j.diabres.2014.01.029
32. Özbek MN. Tip 1 diyabette egzersiz. Çocuk endokrinolojisi ve diyabet derneği, ulusal çocuk diyabet grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi, 2018. p. 47-53.
33. Bary A, Connely E. The Child With Endocrine Dysfunction, In : Hockenberry MJ & Wilson D (eds.) Wong's nursing care of infants and children-E-book. Elsevier Health Sciences. 2018. p. 1192-1209.
34. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Çocukluk Çağı Diyabeti Eğitimci Rehberi. 2020.
35. Cavan D. Take Control of Type 1 Diabetes: A Comprehensive Guide to Self-Management and Staying Well. Penguin Random House, 2018.
36. Ertem GS, Ergün S, Özyazıcıoğlu N. Tip 1 diyabetli çocuk ve adolesanlarda metabolik kontrol, *Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi.* 2021. 2(1): 28-37.
37. Kara O, Can ME. Evaluation of microvascular changes in retinal zones and optic disc in pediatric patients with type 1 diabetes mellitus. *Graefes Arch Clin Exp Ophthalmol.* 2021; 259: 323–334. doi: 10.1007/s00417-020-04935-x
38. Delibaş LD, Behice E. Sosyal Bilişsel Kuram Temelli Eğitimle Tip 1 Diyabetli Çocukların Hastalık Yönetiminin Desteklenmesi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care.* 2021. 15(2): 404-413.
39. Bary A, Connely E. The Child With Endocrine Dysfunction. In: Hockenberry MJ & Wilson D (eds.). Wong's nursing care of infants and children-E-book. Elsevier Health Sciences. 2018. p. 1192-1209.
40. Pedrinho LR, Shibukawa B, Rissi GP, et al. Therapeutic toy in primary care: contributions for the systematization of nursing care. *Texto & Contexto-Enfermagem.* 2021. 1-9. doi: 10.1590/1980-265X-TCE-2020-0616
41. Swearingen PL. Nursing care planning resource child and Neonatal health Elsevier; 2018.